

"Sâni-i Zülcelal'in hilkat-i âlemde cari ve taksim-ül a'mal kaidesinden akan kanun-u tekemmül ve terakkide mündemiç olan rıza ve işaretinin imtisali farz iken, itaat tamam edilmemiştir..." cümlesini izah eder misiniz?

"Sâni-i Zülcelâlin hilkat-i âlemde cârî ve taksimü'l-a'mâl kaidesinden akan kanun-u tekemmül ve terakkîde mündemiç olan rıza ve işaretinin imtisali farz iken, itaat tamam edilmemiştir."(1)

Taksimü'l-A'mal: İş bölümü, iş taksimi, branşlara ayrılarak gelişmek ve ihtisaslaşmak anlamına geliyor.

Evet, Allah, kainatı branşlaşma ve gelişme esası üzerine yaratmıştır. Yani insanlık maddi olarak terakki edebilmek için, branşlaşma ve gelişme esasına tam tamına itaat etmek zorundadır; bu durum kainatın kevnî ve maddî bir kanunudur. Kim bu kanuna itaat ederse, dünya saadetini ve gelişimini elde eder, kim de itaat etmez ise dünyada fakir ve sefil olur.

Allah, insanın fitratına kainattaki gizli hazineleri ve nimetleri elde edebilmek için, birçok meyiller ve kabiliyetler vermiştir. İnsanlık bu meyil ve kabiliyetleri güzelce işleyip, düzgün bir iş bölümü haline getirebilirse, kainattaki hafi ve saklı olan nimetlere ve güzelliğe erişir ve onlardan tam istifade eder. Bugün Batı dünyası bunu başarabilmişken, maalesef İslam dünyası buna tam ulaşamamıştır. Öyle ise gelişmek ve dünya saadetini elde etmek, branşlaşma ve gelişim kanuna itaat etmekle mümkündür.

Kainatta iki türlü şeriat vardır:

Birisi; Allah'ın kelâm sıfatından gelen ve vahiy ve peygamberler vasıtası ile insanlığa gönderilen **dinler**dir. Bu şeriatın asıl muhatabı insanlıktır. Bu şeriata uymak, yaşamak ve hayatları ile aksettirmek insanların görev ve vazifesidir.

Diğer şeriat ise; Allah'ın irade ve kudret sıfatından gelen **tekvini şeriattir**. Yani kainata konulmuş bütün kanun ve âdetullah kurallarıdır. Çekirdeğin bir sistem ile çatlayıp büyümesi, yıldızların hassas bir şekilde yörünge içinde hareket etmeleri, bütün canlıların hayat şartlarının ve rızıklarının mükemmelen tanzim ve tedbir edilmesi gibi işlerin hepsi, irade sıfatından gelen şeriatın meseleleri ve hükümleridir.

İşte, nasıl kelam sıfatından gelen dinin hükümlerine uymak, insanların ve cinlerin görev ve vazifesi ise, şu irade sıfatından gelen fitri ve tekvini şeriata uymak da yine bütün insanların ve cinlerin görev ve vazifesidir. Dinin kurallarına uymayanlar, çoğunlukla ahiret hayatında ceza çekerler; ama fitri şeriata yani kainatın bilimsel yasalarına uymayanlar, peşinen cezasını bu dünyada fakir ve zelil olarak çekerler. Bu mümin olsun kafir olsun fark etmez.

Kainattaki âdet ve kurallara uymayanların peşinen bu dünya hayatında zelil ve hakir olmaları, Allah'ın değişmez bir kanunudur.

İşte müminlerin İlahi iradeyle kainatta konan bu kanunlara uymaları İlahi rızaya sebep olduğu sabit iken ve bunlara âdeti uymak da farz olmasına rağmen, maalesef bu itaat yerine tam getirilemiyor.

(1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale, Altıncı Mukaddime.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

[Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(7.Bölüm\)](#)